

**DYREKTOR
KRAJOWEJ SZKOŁY
SĄDOWNICTWA I PROKURATURY**

Kraków, 06 lipca 2023 r.

BD-I.023.11.2023
dot. BPS.DKS.KU.0401.14.2023
poprzednio: BPS.DKS.KU.0401.36.2021

**Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej**

Szanowny Panie Przewodniczący,

w odpowiedzi na pismo z dnia 22 czerwca 2023 r. zawierające prośbę o przedstawienie opinii w przedmiocie rozwiązań zaproponowanych w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (druk senacki nr 1024), uprzejmie wskazuję, że za **niecelową i legislacyjnie nieuzasadnioną** uznać należy proponowaną zmianę treści art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (Dz. U. z 2022 r. poz. 217 ze zm., dalej: ustawa o KSSiP).

Art. 2 ustawy o KSSiP ma charakter ogólny i reguluje zadania Krajowej Szkoły (na poziomie ogólnym). Wprowadzenie do jednego z zadań Szkoły (szkolenia i doskonalenia zawodowego sędziów, asesorów sądowych, prokuratorów, i asesorów prokuratury w celu uzupełnienia ich specjalistycznej wiedzy i umiejętności zawodowych) konkretnego obszaru wiedzy naruszy charakter tego przepisu i spowoduje, że przepis ten będzie miał charakter kazuistyczny. W przyszłości zaś może to stać się okazją do poszerzenia go o inne ważne zagadnienia. Można zasadnie zapytać, dlaczego projektodawcy uwzględnili zjawisko przemocy w rodzinie, a nie powołali np. wiedzy z zakresu nadużyć seksualnych względem małoletnich.

Wzmocnienie aktywności szkoleniowej Krajowej Szkoły w jakimkolwiek obszarze, czy to podmiotowe, czy przedmiotowe, powinno być realizowane w sposób przewidziany w ustawie o KSSiP. Ustawa ta przewiduje zaś, że to Rada Programowa, złożona z przedstawicieli różnych instytucji, w tym Ministra Sprawiedliwości, m.in. ustala kierunki działalności KSSiP oraz uchwała założenia do rocznego harmonogramu działalności szkoleniowej (art. 10 ust. 1 ustawy o KSSiP). Uzupełnienie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o KSSiP jest więc niespójne z regulacją art. 10 ust. 1 ustawy o KSSiP, mogłoby bowiem sugerować, że zagadnienie „zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie” jest przez

ustawodawcę wyróżnione i w szkoleniu ustawicznym sędziów i prokuratorów zajmuje szczególne miejsce.

Uprzejmię wskazuję, że proponowana zmiana treści art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o KSSiP była już negatywnie opiniowana w sprawie BPS.DKS.KU.0401.36.2021 (druk senacki nr 550) i należy w całości podzielić stanowisko przedstawione w piśmie Dyrektora Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury z dnia 12 listopada 2021 r.

Powtórzyć jedynie można, że wyszczególnienie tylko jednej, wybranej tematyki szkoleń niweczy też zasadę diagnozowania potrzeb szkoleniowych środowiska w oparciu o bezpośrednie zgłoszenia i badania zainteresowanych. W ramach zgłaszanych potrzeb szkoleniowych sygnalizują je sami sędziowie i prokuratorzy. Także uprawnione podmioty, w szczególności Ministerstwo Sprawiedliwości zgłaszały konieczność realizacji szkoleń w tym zakresie. Ustawodawca nie powinien przy tym ingerować w podstawę programową jakiegokolwiek uczelni, w tym tak wyspecjalizowanej jak KSSiP.

Z tych względów celowe wydaje się pozostawienie przepisu art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o KSSiP w dotychczasowym brzmieniu, co daje Dyrektorowi KSSiP możliwość elastycznego reagowania na potrzeby szkoleniowe sędziów, prokuratorów i pozostałych kadr sądownictwa i prokuratury, z uwzględnieniem zmian zachodzących w życiu społecznym.

Problematyka tzw. przemocy w rodzinie jest już stałym elementem oferty szkoleniowej KSSiP. W załączeniu uprzejmię przesyłam informację odnośnie szkoleń realizowanych przez KSSiP w ostatnich latach i planowanych na rok 2024, dotyczących przedmiotowej tematyki.

Uznając, że proponowane uszczegółowienie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o KSSiP stanowi przejaw nieuzasadnionego wprowadzania do tekstu ustawy przykładowych uszczegółowień dla ogólnych zwrotów wcześniej użytych - nie widzę potrzeby nowelizacji ustawy o KSSiP w zakresie wnioskowanym przez Senat, w ramach druku sejmowego nr 1024.

Z poważaniem,

**Dyrektor
Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury**

sędzia
Dariusz Pawłyszcz

/pismo podpisane podpisem elektronicznym/

W latach 2021 – 2023 Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury zorganizowała następujące szkolenia dla sędziów, asesorów sądowych, prokuratorów i asesorów prokuratury obejmujące swoim zakresem tematykę przemocy w rodzinie:

2021

- szkolenie K23/21 pt. „Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece popełniane na szkodę małoletniego pokrzywdzonego - wybrane zagadnienia”.

Szkolenie to obejmowało m.in. następujące zagadnienia szczegółowe: jedność i wielość czynów, trwałość i wieloczynowość w przestępstwie niealimentacji, zagadnienia intertemporalne, problematyka depenalizacji zachowań; praktyczne aspekty odpowiedzialności karnej z art. 207 k.k.; trudności dowodowe w sprawach o przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece (w tym z art. 207 k.k.) – dziecko, jako jedyny świadek; szczególny tryb przesłuchania małoletniego pokrzywdzonego, świadka, osoby uprawnione do wzięcia udziału w przesłuchaniu, dowód z opinii biegłego psychologa, ocena zeznań dziecka; gwarancje procesowe pokrzywdzonego i jego reprezentacja w postępowaniu karnym, tryb powoływania i rola kuratora procesowego dziecka.

Adresatami szkolenia byli sędziowie, asesorzy sądowi orzekający w wydziałach karnych oraz asystenci sędziów orzekających w tych wydziałach, a także prokuratorzy, asesorzy prokuratury i asystenci prokuratorów.

Podczas 4 edycji szkolenia w formule online przeszkolono 334 osoby, w tym 48 prokuratorów, 11 asesorów prokuratury, 96 asystentów prokuratora, 108 asystentów sędziego, 69 sędziów i 2 asesorów sądowych.

- szkolenie K32/21 pt.: „Sytuacja dziecka w konflikcie okołorozwodowym rodziców - aspekty cywilne i karne.” (Kurs Letni Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury).

Szkolenie to obejmowało m.in. następujące zagadnienia szczegółowe: funkcjonowanie dziecka w konflikcie okołorozwodowym - najczęściej ujawniane problemy i dysfunkcje, jako konsekwencja uwikłania w konflikty przez opiekunów; zakres kompetencji opiniującego psychologa a oczekiwania zleceńodawcy przedstawione w tezie dowodowej, sposoby formułowania tezy, możliwości i ograniczenia; rola i zadania Opiniodawczych Zespołów Sądowych Specjalistów; decyzyjność - możliwie pilne rozstrzygnięcia jako czynnik ochronny małoletnich zabezpieczający przed rozwojem krzywdzących działań rodziców oraz modelowaniem takich zachowań u dzieci; dziecko jako świadek/pokrzywdzony w sprawach dotyczących przemocy w rodzinie i wykorzystania seksualnego małoletnich - szczególny tryb przesłuchania w postępowaniu karnym; pojęcie dobra dziecka w aktualnym orzecznictwie sądowym; syndrom alienacji rodzicielskiej a problematyka prawna dotycząca ustalenia kontaktów z dziećmi; udział prokuratora w postępowaniu dotyczącym ograniczenia/pozbawienia władzy rodzicielskiej; wielość równoległe prowadzonych postępowań sądowych (cywilne, karne) a rozmiar kosztów psychicznych ponoszonych przez małoletnich; warunki zwiększające trafność diagnoz psychologicznych (mechanizmy występujące u małoletnich: konflikt lojalności, zachowania wskazujące na izolowanie jednego z rodziców, treści wypowiedzi dziecka dostosowane do oczekiwań rodzica); wtórna wiktyimizacja dziecka a nadużycia w procesie

rywalizacji rodziców dążących do wykazania własnych racji - granice, dylematy, możliwości ochrony.

Adresatami szkolenia byli sędziowie orzekający w wydziałach cywilnych sądu okręgowego w sprawach rozwodowych, sędziowie orzekający w wydziałach rodzinnych i nieletnich oraz karnych, a także prokuratorzy.

Podczas 1 edycji szkolenia przeszkolono 26 osób, w tym 14 sędziów, 6 prokuratorów, 5 asystentów sędziego i 1 asesor prokuratury.

2022

- szkolenie K7/22 pt. „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie” – szkolenie skierowane do prokuratorów, asesorów prokuratury i asystentów prokuratorów.

Zagadnienia szczegółowe, które były poruszane podczas szkolenia to m.in.: nakaz opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia – przesłanki, procedura wydania; rola prokuratora w postępowaniu prowadzonym na podstawie art. 11a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie; standardy orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach dotyczących przemocy domowej; przemoc w rodzinie w ujęciu psychologicznym – podstawowe zasady postępowania z osobami doznającymi przemocy w rodzinie; zadania kuratorów sądowych, asystentów rodziny, pracowników ośrodków pomocy społecznej i pomocy w rodzinie w zakresie ochrony osób pokrzywdzonych.

Adresatami szkolenia byli: prokuratorzy, asesorzy prokuratury i asystenci prokuratorów.

Odbyły się 2 edycje szkolenia w trybie online, w których wzięły udział 164 osoby.

- szkolenie C37/22 pt. „Kompetencje sądu cywilnego w świetle ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”.

Zagadnienia szczegółowe, które były poruszane podczas szkolenia to m.in.: uprawnienie Policji i Żandarmerii Wojskowej do wydania nakazu natychmiastowego opuszczenia mieszkania lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia; przesłanki zobowiązania członka rodziny do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazania zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia w świetle art. 11a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie; postępowanie zabezpieczające w sprawach z art. 11a ustawy; postępowanie rozpoznawcze w sprawach z art. 11a ustawy – wniosek o wszczęcie, szczególny tryb doręczenia, formułowanie sentencji postanowienia, środki odwoławcze.

Adresatami szkolenia byli: sędziowie, asesorzy sądowi i referendarze sądowi orzekający w wydziałach cywilnych oraz asystenci sędziów orzekających w tych wydziałach.

Odbyły się 2 edycje szkolenia w trybie online, w których wzięło udział 213 osób.

- szkolenie W7/22 pt. „Kryzysy psychiczne dzieci i młodzieży, jako konsekwencja doświadczenia przemocy”.

Zagadnienia szczegółowe, które były poruszane podczas szkolenia to: przemoc, jako podstawowo ważny czynnik wpływający na rozwój dziecka; różnorodność następstw krzywdzenia i trudności diagnostyczne; psychologiczne trudności w dostrzeżeniu następstw krzywdzenia; następstwa krótkoterminowe i długoterminowe; wpływ krzywdzenia na

funkcjonowanie ciała i zdrowie somatyczne; zmienność objawów ze względu na czynniki związane z wiekiem dziecka, (rozwojem poznawczym), płcią, sprawcą przemocy, rodzajem przemocy; „ślepotą” psychiatrii na krzywdzenie i zmiany w tym zakresie w nowych systemach klasyfikacyjnych; trudności związane z opiniowaniem; „sprężystość” – trudności związane z dobrym funkcjonowaniem dzieci i młodzieży, jako ofiar krzywdzenia.

Celem szkolenia było uwrażliwienie odbiorców na konsekwencje doświadczania przemocy przez małoletnie ofiary przestępstw.

Na szkolenie zapisało się 210 osób, z których 105 oświadczyło, że zapoznało się z nagraniem szkolenia, co równoznaczne jest z uzyskaniem certyfikatu potwierdzającego uczestnictwo w szkoleniu.

W roku **2023** zaplanowane zostały:

- szkolenie K30/23 pt. „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie”.

Zagadnienia szczegółowe omówione podczas szkolenia to m.in.: 1) Omówienie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie: definicja „przemocy domowej”, „osoby doznającej przemocy”, „sprawcy przemocy” oraz „świadka przemocy”; zadania administracji publicznej i samorządowej w zakresie udzielania pomocy osobom doznającym przemocy oraz sprawcom przemocy; lokalny system przeciwdziałania przemocy domowej, w tym rola i zadania prokuratora i kuratora sądowego, jako członków zespołów interdyscyplinarnych lub grup roboczych; 2) Zapewnienie bezpieczeństwa osobom doznającym przemocy, w tym dzieciom oraz interwencja wobec sprawcy przemocy: uprawnienia Policji w zakresie interwencji w środowisku w związku z przemocą domową (szacowanie ryzyka poważnego zagrożenia życia lub zdrowia, uprawnienie do prewencyjnego zatrzymania sprawcy przemocy, uprawnienie do wydania 14-dniowego nakazu opuszczenia mieszkania lub wydania zakazu zbliżania się na określoną odległość); uprawnienia pracownika socjalnego do umieszczenia dziecka poza rodziną w razie bezpośredniego zagrożenia dla jego życia lub zdrowia; realizacja procedury „Niebieskie Karty” po zainicjowaniu procedury przez Policję/pomoc społeczną/oświatę/ochronę zdrowia/GKRPA; współpraca członków lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy z organami ścigania i sądem karnym; 3) Problem przemocy w rodzinie w ujęciu systemowym: czynniki ryzyka krzywdzenia dziecka w rodzinie, czynniki chroniące (rezyliencja); psychologiczny obraz dziecka krzywdzonego w rodzinie (myśli, uczucia, zachowania, psychosomatyka, PTSD); czynniki wpływające na obraz i dynamikę objawów pourazowych; obszary pomocy dzieciom doświadczającym krzywdzenia w rodzinie na etapie ujawnienia, „zdrowienia”; zasady pomocy psychologicznej dziecku i opiekunowi wspierającemu (interdyscyplinarność); znaczenie współpracy między sądem karnym i cywilnym; cele i etapy pracy terapeutycznej z dzieckiem oraz wspierającym rodzicem/opiekunem; 4) Podstawy prawne opróżnienia przez sprawcę przemocy domowej lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym: art. 11a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie – podmioty, definicja przemocy domowej, jako przesłanki żądania opuszczenia mieszkania, rozróżnienie pojęć „przemoc” i „znęcanie się”; omówienie art. 15a ustawy o Policji – przesłanki do zatrzymania przez funkcjonariusza Policji sprawcy przemocy w rodzinie; procedura wydania nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia – art. 15aa i in. ustawy o Policji; wykonanie nakazu

i konsekwencje jego wydania dla postępowania karnego, cywilnego i procedury „Niebieskie Karty”; 5) Kontrola wykonania. Sposób i terminy zaskarżenia. Przebieg postępowania o opróżnienie przez sprawcę przemocy wspólnie zajmowanego mieszkania z uwzględnieniem zmian w Kodeksie postępowania cywilnego w brzmieniu obowiązującym od dnia 30 listopada 2020 r.: wnioski o zobowiązanie sprawcy przemocy domowej do opuszczenia lokalu wspólnie zajmowanego ze sprawcą na podstawie art. 11a ustawy z 29.07.2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie; podmioty uprawnione do złożenia wniosku, tryb postępowania, koszt złożenia wniosku (bezpłatność postępowania i egzekucji); treść wniosku, treść postanowienia sądowego; natychmiastowa wykonalność postanowienia, możliwość ustanowienia przez sąd zabezpieczenia; specyfika wykonania postanowienia o zobowiązaniu do opuszczenia lokalu. 6) Omówienie środków zapobiegawczych wobec sprawców przemocy w rodzinie stosowanych w toku postępowania karnego (perspektywa prokuratora): przesłanki, sposób wykonania postanowienia o oddaniu pod dozór Policji i nakazie opuszczenia lokalu zajmowanego przez sprawcę; relacja art. 275a kpk do art. 15aa ustawy o Policji. 7) Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w toku postępowania karnego (perspektywa sędziego): stosowanie środków zapobiegawczych w toku postępowania sądowego; środki reakcji karnoprawnej wobec sprawców przemocy w rodzinie, w tym omówienie środków karnych i probacyjnych możliwych do orzeczenia wobec sprawców przemocy domowej w wyroku skazującym; postępowanie wykonawcze, w szczególności problematyka zarządzenia wykonania kary. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w perspektywie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: omówienie orzecznictwa ETPCz w aspekcie problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Adresatami szkolenia byli sędziowie i asesory orzekający w wydziałach karnych oraz prokuratorzy i asesory prokuratury oraz asystenci sędziów i prokuratorów.

- szkolenie KR3/23 pt. „Praca kuratora z osobami uzależnionymi oraz zaburzonymi.”

Zagadnienia szczegółowe omówione podczas szkolenia to m.in.: Rozwój uzależnienia: pojęcie uzależnienia w ujęciu medycznym i psychologicznym; psychologiczne, biologiczne i środowiskowe mechanizmy uzależnienia; mechanizm iluzji i zaprzeczania; problematyka współzależnienia i DDA (dorosłe dzieci alkoholików). Alkohol, dopalacze i narkotyki: profilaktyka uzależnień – metody, rodzaje i skuteczność; diagnoza uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, różne wzory spożywania alkoholu (picie ryzykowne i szkodliwe, sygnały ostrzegawcze); problematyka używania substancji psychoaktywnych; rozpoznawanie zachowań narkotykowych i dopalaczowych u podopiecznych; nowe formy uzależnień - co warto wiedzieć w pracy kuratora; terapia uzależnień. Kontakt z osobą pod wpływem alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych: znaczenie własnych przekonań w kontakcie i współpracy z osobami uzależnionymi; konfrontacja podopiecznego z faktami – sposoby wykorzystania w pracy kuratora, możliwe konsekwencje; - sposoby radzenia sobie z agresywnym podopiecznym – procedury Interwencji; - możliwości efektywnej komunikacji i pracy. Praca z osobami stosującymi przemoc i doznającymi przemocy w rodzinie: problematyka przemocy w rodzinie (definicja i mechanizmy, mity i stereotypy); praca z osobami doznającymi przemocy (formy pomocy i wsparcia); dziecko krzywdzone - na co zwrócić uwagę?; metodyka pracy z osobami stosującymi przemoc domową

Adresatami szkolenia byli zawodowi kuratorzy rodzinni.

- szkolenie R12/23 pt. „Ingerencja sądu opiekuńczego w zakres władzy rodzicielskiej.”

Zagadnienia szczegółowe omówione podczas szkolenia to m.in.: sposoby i przyczyny ograniczenia władzy rodzicielskiej (z uwagi na nieprawidłowości w jej wykonywaniu oraz z racji na trudności obiektywne polegające na oddzielnym zamieszkanu); zawieszenie i pozbawienie władzy rodzicielskiej; formułowanie orzeczeń w zakresie powierzenia władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców z ograniczeniem władzy rodzicielskiej drugiemu z rodziców do konkretnych uprawnień.

Adresatami szkolenia byli: sędziowie orzekający w wydziałach rodzinnych i nieletnich oraz asystenci sędziów orzekających w tych wydziałach, a także prokuratorzy i asesory prokuratury zajmujący się sprawami z zakresu prawa rodzinnego.

- szkolenie K5/23 pt. „Prowadzenie postępowań przygotowawczych o przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności popełnione na szkodę małoletnich poniżej lat 15 – wybrane zagadnienia.”

Zagadnienia szczegółowe omówione podczas szkolenia to m.in.: wykorzystywanie seksualne małoletnich, charakterystyka sprawców; charakterystyka ofiar, skutki seksualnego wykorzystania dziecka; szczególny tryb przesłuchania pokrzywdzonych przestępstwami przeciwko wolności seksualnej; przedmiot i zakres ekspertyzy psychologicznej; znaczenie dowodowe opinii sądowo-psychologicznej; opinia psychiatryczna i seksuologiczna w sprawach o przestępstwa przeciwko wolności seksualnej dotyczących wykorzystania małoletniego poniżej 15 lat.

Adresatami szkolenia byli: sędziowie, asesory sądowi orzekający w wydziałach karnych, a także prokuratorzy, asesory prokuratury.

- szkolenie K9/23 pt. „Przestępstwa na szkodę małoletnich popełniane za pośrednictwem Internetu.”

Zagadnienia szczegółowe omówione podczas szkolenia to m.in.: charakterystyka przestępczości internetowej na szkodę małoletnich, zagrożenia w sieci; pornografia dziecięca; grooming (art.200a k.k.); postępowanie dowodowe, w tym pozyskiwanie i zabezpieczanie danych i dowodów elektronicznych; współpraca międzynarodowa w zakresie zwalczania przestępczości internetowej na szkodę małoletnich.

Adresatami szkolenia byli: sędziowie, asesory sądowi orzekający w wydziałach karnych, a także prokuratorzy, asesory prokuratury

- szkolenie K10/23 pt. „Dziecko, jako świadek lub pokrzywdzony w postępowaniu karnym – aspekty prawne i psychologiczne.”

Zagadnienia szczegółowe omówione podczas szkolenia to m.in.: psychologiczne aspekty przesłuchania dziecka, czynniki istotne w psychologicznej ocenie wypowiedzi dzieci; zasady przesłuchania dzieci w charakterze świadka, pokrzywdzonego w polskiej procedurze karnej; szczególny tryb przesłuchania małoletniego świadka, pokrzywdzonego (art. 185a-185c k.p.k.) - organizacja i przebieg czynności; opinia biegłego psychologa; gwarancje procesowe małoletniego pokrzywdzonego i jego reprezentacja w postępowaniu karnym.

Adresatami szkolenia byli: sędziowie, asesorzy sądowi orzekający w wydziałach karnych, a także prokuratorzy, asesorzy prokuratury.

Problematyka przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz tematy związane z tym zjawiskiem są także planowane w ramach Założeń rocznego harmonogramu działalności szkoleniowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury na rok 2024:

- szkolenie R10/24 pt. „Stosowanie prawa karnego materialnego w praktyce orzeczniczej sądów dla nieletnich”.

Planowane zagadnienia szczegółowe, które zostaną omówione podczas szkolenia to m.in.: opis i kwalifikacja prawna czynu karalnego; ocena realizacji znamion czynu karalnego; praktyczna analiza wybranych typów czynów karalnych.

Adresatami szkolenia będą: sędziowie orzekający w wydziałach rodzinnych i nieletnich oraz asystenci sędziów orzekających w tych wydziałach, a także prokuratorzy i asesorzy prokuratury.

- szkolenie R15/24 pt. „Sposoby ingerencji sądu opiekuńczego w zakres władzy rodzicielskiej”.

Planowane zagadnienia szczegółowe, które zostaną omówione podczas szkolenia to m.in.: sposoby ograniczenia władzy rodzicielskiej (z uwagi na nieprawidłowości w jej wykonywaniu oraz z racji na trudności obiektywne polegające na oddzielnym zamieszkiwaniu); zawieszenie i pozbawienie władzy rodzicielskiej; formułowanie orzeczeń w zakresie powierzenia władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców z ograniczeniem władzy rodzicielskiej drugiemu do konkretnych uprawnień.

Adresatami szkolenia będą: sędziowie orzekający w wydziałach rodzinnych i nieletnich oraz asystenci sędziów orzekających w tych wydziałach, a także prokuratorzy i asesorzy prokuratury zajmujący się sprawami z zakresu prawa rodzinnego i cywilnego

- szkolenie R18/24 pt. „Rola sądu opiekuńczego i zawodowego kuratora rodzinnego w sprawach dotyczących przemocy domowej”.

Planowane zagadnienia szczegółowe, które zostaną omówione podczas szkolenia to m.in.: zmiana definicji ustawowej i pojęcie przemocy domowej; postępowanie przed sądem opiekuńczym w przypadku stwierdzenia przemocy domowej; zadania zawodowego kuratora rodzinnego w rodzinach dotkniętych przemocą domową.

Adresatami szkolenia będą: sędziowie orzekający w wydziałach rodzinnych i nieletnich, a także prokuratorzy powszechnych jednostek prokuratury zajmujący się sprawami z zakresu prawa rodzinnego i cywilnego, zawodowi kuratorzy rodzinni

- szkolenie K19/24 pt. „Wykorzystanie seksualne dzieci – zwalczanie przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletnich pokrzywdzonych”.

Planowane zagadnienia szczegółowe, które zostaną omówione podczas szkolenia to m.in.: wykorzystywanie seksualne małoletnich, charakterystyka sprawców; przestępstwa przeciwko wolności seksualnej na szkodę małoletnich popełniane za pośrednictwem internetu: grooming, pornografia dziecięca; postępowanie dowodowe, w tym pozyskiwanie i zabezpieczanie danych i dowodów elektronicznych; dowód z przesłuchania małoletniego w sprawach o przestępstwa

przeciwko wolności seksualnej i obyczajności – szczególny tryb przesłuchania małoletniego; przedmiot i zakres ekspertyzy psychologicznej, znaczenie dowodowe opinii sądowo-psychologicznej.

Adresatami szkolenia będą: sędziowie i asesory sądowi orzekający w wydziałach karnych, asystenci tych sędziów, prokuratorzy, asesory prokuratury, asystenci prokuratorów

- szkolenie K31/24 pt. „Prawnokarne i psychologiczne aspekty przemocy domowej.”

Planowane zagadnienia szczegółowe, które zostaną omówione podczas szkolenia to m.in.: przemoc psychiczna i fizyczna w rodzinie, czynniki ryzyka krzywdzenia dziecka; metodyka prowadzenia postępowań karnych w sprawach o przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece; kontakt z ofiarą przemocy – specyfika zeznań, kryteria ich oceny; zasady przesłuchania małoletnich pokrzywdzonych/świadków; pomoc ofiarom przestępstw; ocena potrzeb i inicjowanie wsparcia udzielanego pokrzywdzonym przez uprawnione organy; podstawy prawne i przebieg postępowania o opróżnienie przez sprawcę przemocy domowej lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym; środki karne i probacyjne możliwe do orzeczenia wobec sprawców przemocy domowej w wyroku skazującym; postępowanie wykonawcze, problematyka zarządzenia wykonania kary.

Adresatami szkolenia będą: sędziowie i asesory orzekający w wydziałach karnych, prokuratorzy i asesory prokuratury

- szkolenie KR3/24 pt. „Psychologiczne i pedagogiczne aspekty pracy z osobami stosującymi przemoc domową, seksualną oraz osobami uzależnionymi”.

Planowane zagadnienia szczegółowe, które zostaną omówione podczas szkolenia to m.in.: trudny klient (osoba agresywna, chora psychicznie, będąca pod wpływem alkoholu lub innych środków odurzających), prawidłowe rozpoznanie i komunikacja w sytuacji zagrożenia; zasady reagowania na agresję; agresja w relacji z klientem – opór bierny, czynny, efektywna komunikacja; zarządzanie emocjami; techniki radzenia sobie z klientem trudnym, prowadzenie rozmowy z trudnym klientem; dialog motywacyjny, metodyka pracy dialogiem motywującym, narzędzia i modele pracy z klientami.

Adresatami szkolenia będą: zawodowi kuratorzy sądowi.

- szkolenie KR10/24 pt. „Wykonywanie przez kuratorów rodzinnych orzeczeń dotyczących obecności kuratora sądowego przy kontaktach rodziców z dziećmi”.

Planowane zagadnienia szczegółowe, które zostaną omówione podczas szkolenia to m.in. prawa i obowiązki kuratora wynikające z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych (Dz.U. z 2014 r. poz. 989 t.j.); obecność kuratora przy kontaktach rodzica z małoletnim, gdy rodzic jest obcokrajowcem, w wypadku zagrożenia uprowadzeniem, w sytuacji, gdy kontakt nie może być realizowany w sposób określony przez sąd; symptomy molestowania seksualnego u małoletnich, sposoby reagowania.

Adresatami szkolenia będą: zawodowi kuratorzy rodzinni.

Niezależnie od powyższego, Dział Funduszy Pomocowych Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury realizuje - w wyniku podpisania 27 lutego 2023 r. przez Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF), Ministerstwo Sprawiedliwości i Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury porozumienia (Letter of exchange) - projekt szkoleniowy pn. **„Realizacja idei wymiaru sprawiedliwości przyjaznego małoletnim oraz wzmocnienie praw osób pokrzywdzonych”**.

Projekt ten zakłada przygotowanie w okresie od marca 2023 r. do 31 marca 2024 r. czterech (4) działań – oznaczonych numerami 2.1, 2.2, 2.3, 2.5 – i w ich ramach przeprowadzenie szkoleń z zakresu:

- 1) zasad prowadzenia czynności procesowych z osobami poniżej 18 roku (działanie 2.1),
- 2) przemocy wobec kobiet (przestępstwa seksualne) i przemocy w rodzinie (działanie 2.2),
- 3) sytuacji małoletnich cudzoziemców w procedurach migracyjnych (działanie 2.3),
- 4) postępowanie z dziećmi i ofiarami przemocy w rodzinie oraz ofiarami przestępstw seksualnych (2.5).

Opisane szkolenia dedykowane są sędziom (odpowiednio asesorum sądowym i asystentom sędziego), prokuratorom (odpowiednio asesorum prokuratury i asystentom prokuratora), kuratorom sądowym i radcom prawnym (aplikantom radcowskim).

Do przeszkolenia zaplanowano łącznie 4900 osób i w tak, w zakresie działania

- 2.1. - 1800 osób sędziów i prokuratorów (łącznie 1000) oraz radców prawnych (800),
- 2.2 - 1000 osób sędziów i prokuratorów,
- 2.3 - 1000 osób sędziów karnych i rodzinnych,
- 2.5 - 1100 kuratorów sądowych.

Działania 2.1, 2.2 i 2.5 zakładają realizację szkoleń w trybie hybrydowym (szkolenie dwudniowe obejmujące łącznie 16 godzin – wykłady prowadzone w trybie on-line (8h) z rozbięciem na tematykę prawną i psychologiczną + warsztaty psychologiczne w małych grupach realizowane w trybie stacjonarnym (8h).

Działania 2.3 zakładają realizację szkoleń w trybie on-line (8h) wykładu poświęconego tematyce prawnej.

Aktualnie zakończona została procedura wyłonienia ekspertów do opracowania programów szkoleniowych w ramach działań 2.1, 2.2 i 2.5.

Zapytania ofertowe obejmowały między innymi następujące zagadnienia w części:

A) prawniczej:

- w ramach działania 2.1.

- 1) Zasady prowadzenia czynności procesowych z osobami poniżej 18-go roku życia, jako przejaw realizacji zasady dobra dziecka.
- 2) Realizacja czynności procesowych z udziałem małoletnich:
 - a) ograniczenia dotyczące przesłuchania małoletniego świadka, przesłanki warunkujące szczególne tryby przesłuchania małoletniego,
 - b) okazanie i konfrontacja,
 - c) obowiązek poddania się przez małoletniego oględzinom oraz badaniu,
 - d) przesłuchanie osób poniżej 18 roku życia pokrzywdzonych przemocą domową i przestępczością na tle seksualnym.

- w ramach działania 2.2

- 1) Wybrane przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności oraz przeciwko rodzinie i opiece (art. 197-200 k.k.; 207 k.k).
- 2) Pojęcia „Przemocy w rodzinie i przemocy domowej” na gruncie obowiązujących regulacji prawnych.
- 3) Ochrona i prawa osób pokrzywdzonych przestępstwami przeciwko rodzinie i opiece oraz wolności seksualnej i obyczajności.
- 4) Czynności z udziałem pokrzywdzonych przestępstwami przeciwko rodzinie i opiece oraz wolności seksualnej i obyczajności.

- w ramach działania 2.5.

- 1) Prawne aspekty ochrony małoletnich pokrzywdzonych oraz pokrzywdzonych przemocą w rodzinie oraz przestępczością seksualną.
- 2) Zadań kuratora sądowego w odniesieniu do małoletnich pokrzywdzonych oraz pokrzywdzonych przemocą w rodzinie oraz przestępczością seksualną.

B) psychologicznej

- w ramach działania 2.1.

- 1) Małoletni, jako źródło dowodowe.
- 2) Funkcjonowanie dziecka pokrzywdzonego przestępstwem.
- 3) Przeciwwskazania do udziału dziecka w czynnościach procesowych.
- 4) Podstawa powołania biegłego do udziału w przesłuchaniu i sporządzenia opinii. Rola biegłego psychologa przed, w trakcie i po przesłuchaniu dziecka. Współpraca biegłego z uczestnikami przesłuchania.
- 5) Przygotowanie dziecka do przesłuchania w charakterze świadka. Zapewnienie odpowiednich warunków przesłuchania dziecka. Wsparcie dziecka w trakcie przesłuchania.
- 6) Taktyka i technika przesłuchania małoletniego.

- w ramach działania 2.2.

- 1) Przemoc domowa w ujęciu psychologicznym z pozycji ofiary.
- 2) Przemocy seksualna w ujęciu psychologicznym z pozycji ofiary.
- 3) Rola biegłego w trakcie realizacji czynności procesowych z udziałem pokrzywdzonych przemocą domową i przemocą seksualną.

- w ramach działania 2.5

- 1) Dziecko pokrzywdzone przestępstwem – ujęcie psychologiczne.
- 2) Przemoc domowa w ujęciu psychologicznym z pozycji pokrzywdzonego.
- 3) Przemoc seksualna w ujęciu psychologicznym z pozycji pokrzywdzonego.
- 4) Rola kuratora sądowego w identyfikacji i wspieraniu pokrzywdzonych - ujęcie psychologiczne.

W ramach działania 2.3 w dniu 30 maja br przeprowadzono pierwsze szkolenie on-line, sygn. UN3A/23. Obejmowało ono następujące zagadnienia:

- 1) sytuacja prawna małoletnich obywateli Ukrainy. Stosowanie wobec małoletnich obywateli Ukrainy bez opieki przepisów Konwencji haskiej z dnia 19 października 1996 r. o jurysdykcji, uznawaniu, wykonywaniu, współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci,

- 2) problematyka ustanawiania opiekunów tymczasowych w szczególności:
- legitymacja czynna i tryb ustanawiania opiekunów tymczasowych,
 - ustanie opieki tymczasowej ex lege,
 - rodzina zastępcza lub rodzinny dom dziecka dla małoletniego będącego obywatelem Ukrainy, przebywającym na terenie RP po 24 lutego 2022 r.,
 - nadzór nad opiekunami tymczasowymi, zgoda na ważniejsze sprawy dotyczące osoby lub majątku małoletniego,
 - identyfikacja oraz przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z komercyjnym wykorzystaniem dzieci (np. nielegalna adopcja, handel ludźmi),
- 3) stosowanie do małoletnich cudzoziemców umowy między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych z dnia 24 maja 1993 r. (Dz. U. 1994 nr 96 poz. 465).

W szkoleniu wzięło udział **141** osób.

Na dzień 7 lipca 2023 r. zaplanowane jest kolejne szkolenie w ramach działania 2.3, oznaczone, sygn. UN3/B/23 o tematyce:

- 1) kwestie jurysdykcyjne w zakresie dotyczącym małoletnich cudzoziemców (kpc, regulacje unijne, reżim haski).
- 2) właściwość sądu (kpc, ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach, ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej).
- 3) prawo właściwe w sprawach małoletnich cudzoziemców.
- 4) czynności z udziałem małoletniego cudzoziemca, ocena najlepszego interesu dziecka.
- 5) szczególne rozwiązania dotyczące cudzoziemców wprowadzone w związku z pandemią COVID-19.
- 6) pozostawanie małoletniego cudzoziemca bez opieki na terytorium RP, kwestie reprezentacji.
- 7) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca (wersja przekształcona).
- 8) regulacje prawno-międzynarodowe dotyczące zwalczania handlu ludźmi w aspekcie ochrony osób małoletnich (w tym Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW); Krajowy Plan Działań.
- 9) biuro Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji (IOM) w Warszawie – znaczenie i zakres działania.
- 10) wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej. Legitymacja czynna, wymogi, tryb procedowania.